

40. *Secunda objectio.* — *Solutio.* — Dicis secundo potest, fieri posse ut lumen et visio animæ Christi sint infinita, et nihilominus non videat Deum quantum visibilis est, neque omnia quæ in eo videri possunt; quia potest cognitio circa eamdem omnino rem esse magis vel minus intensa, per majorem vel minorem conatum potentiae, etiamsi ex parte objecti nihil amplius per unam visionem, quam per aliam videatur, sicut in amoris actibus evidenter appetit. Respondet: quidquid de hoc sit, de quo nunc disputare nolo, tamen si gratia potest esse infinita simpliciter, et talis fuit gratia Christi, etiam erit possibile lumen glorie simpliciter infinitum in omni intensione sibi possibili, id est, ut attingere potest totum Deum, et omnia quæ in ipso et per ipsum videri possunt; quia non magis repugnat dari hujusmodi lumen infinitum, quam gratiam simpliciter infinitam; immo tali gratiae proportionaliter respondet tale lumen; ex tali autem lumine sequitur visio infinita, non solum secundum quid per conatum potentiae circa aliquod particulare objectum, sed simpliciter circa totum objectum primarium illius visionis, quod est Deus ipse, et circa omnia quæ in illo continentur, et in illo videri possunt; hujusmodi autem visionem existimo esse impossibilem sine comprehensione Dei, quam repugnat facere intellectum creatum, ut infra latius, q. 10, dicetur.

41. Dico secundo: gratia Christi Domini, secundum quamdam rationem et dignitatem gratiae dici potest infinita: ita D. Thom. hic, et q. 29 de Veritat., a. 3, et cæteri auctores præcedenti assertione citati; et Marsil. in 3, q. 10, art. 4, in 2 part. illius, post 4 conclus.; et Altisiod., lib. 3 Sum., tract. 4, c. 5, in fine. Potest autem dupliciter explicari haec conclusio. Primo, ut illa gratia non dicatur simpliciter infinita ulla ratione, sed solum secundum quid, quia habet quidquid pertinet ad bonum usum et operationem gratiae, et quia se extendit ad omnes effectus gratiae; cum enim omnes hi effectus sint finiti intensive, non potest ex hoc capite vocari haec gratia infinita simpliciter, sed ad summum, secundum quid. Secundo potest haec infinitas explicari solum per quamdam acceptationem, vel relationem extrinsecam, quatenus, scilicet, haec gratia habitualis in Christo ad ipsam unionem ordinatur, ut D. Thom. dicit, art. 12, ad 2.

42. Sed in hoc considerandum est, ex sola acceptatione extrinseca ut sic non conferri

gratiae propriam aliquam dignitatem physicam vel moralem, ratione cujus possit dici infinita; tamen, si haec acceptatio vel ordinatio non consideretur ut mere extrinseca, sed quatenus per eam fit ut illa gratia conjuncta sit aliquo modo divinae personæ, dici potest ex hac conjunctione habere hanc gratiam quemdam infinitum valorem et dignitatem, non quia illi addatur aliiquid physicum, vel reale distinctum ab ipsa, et a persona divina, seu ab unione humanitatis ad ipsam; nihil enim hujusmodi fingi aut excogitari potest; sed quia secundum moralem estimationem quamdam dignitatem et excellentiam habet ex hac conjunctione, sicut humanitas ipsa infinitam dignitatem habet ex unione, ut D. Thom. loquitur, 1 p., q. 25, artic. 5, ad 4, et sicut operationes Christi ex eadem radice seu conjunctione habent infinitum valorem in esse meriti, ut in superioribus dictum est; illa enim unio ad Verbum quasi elevat et nobilitat quidquid illi conjungitur, juxta uniuscujusque modum et capacitatem. Unde, quia opus bonum est meritorium, dat illi infinitum valorem in illo ordine; et quia opus penale est satisfactorium, dat illi infinitatem in genere satisfactionis; quia ergo gratia ex propria ratione habet facere gratum et dilectum, ideo per hanc unionem accipit quamdam dignitatem et valorem, ratione cujus censetur facere infinite gratum, et hoc est habere quamdam infinitatem in esse gratiae in ordine ad unionem. Quod recte per effectus declaratur, nam hinc habet quod sit proximum principium infiniti meriti; quamvis enim gratia unionis sit principialis radix hujus quantitatis in merito, gratia tamen habitualis est veluti proximum principium ejus. Et hinc etiam habet ut possit influere in infinitos homines: nam ad omnes potest extendi fructus ejus, etiamsi in infinitum multiplicarentur.

43. Dices: implicat contradictionem creaturam esse infinite gratam Deo, alias esset tam grata, sicut divinitas; ergo multo minus ipsa gratia potest esse infinita in ratione gratiae. Respondet negando antecedens, sicut supra dicebamus de merito Christi, esse, scilicet, infinitum in ratione meriti, et ut sic infinita quadam ratione placere Deo; non tamen propterea æque placet ac ipsa divinitas, quia unum est infinitum secundum quid, et alia simpliciter; sic igitur gratia unionis est in suo genere infinita, et reddit humanitatem infinite gratam, licet non æque atque est grata divinitas ipsa, quia haec est grata per

essentiam, illa per unionem; unde illa est infinita simpliciter, haec secundum quid, si cum illa comparetur, quamvis in suo genere sit absolute infinita; et eodem modo gratia habitualis, ut conjuncta gratiae unionis, inde habet quamdam infinitatem inferioris quidem rationis, in suo tamen genere infinitatem simpliciter.

44. Ad fundamentum primæ sententiae, negatur gratiam actu infinitam fieri posse. Ratio autem ibi indicata attingit difficultatem tractandam section. seq. Admittendo tamen quod argumentum supponit, scilicet, gratiam posse in infinitum augeri, respondet totam gratiae latitudinem, quam Deus comprehendit ut possibile, non esse unam aliquam certam gratiam, sed esse infinitas, seu in infinitum multiplicabiles gratias, quarum una potest esse intensior alia, nulla autem earum cognoscitur quae esse possit actu infinita. Et similiter respectu ejusdem gratiae cognoscitur illi posse additionem fieri in infinitum; non tamen illi posse fieri additionem simpliciter infinitam, sicut de quantitate continua vel discreta dicere necesse est. Quod si urgeas de tota illa latitudine simul sumpta, respectu ejusdem numero gratiae, respondet illam vere non esse categorematica seu actu infinitam, sed syncategemmatice, seu in potentia, ut latius in simili explicabo, infra, quæst. 10. Et hinc fit ut non possit tota simul actu convenire in re ipsa alicui gratiae, quia repugnat hoc rationi infiniti in potentia, et quia tota illa latitudo, simul sumpta, est quasi quid indeterminatum, quod non potest cadere ut sic sub actionem et intentionem agentis.

45. Ad fundamentum secundæ sententiae respondet, esse æquivocationem in illo termino, gratia in esse gratiae: nam si sit sermo de esse reali et inherente, quod ipsa gratia confert animæ, fatemur hanc gratiam etiam in esse gratiae esse finitam, et eodem modo conferre animæ finitam pulchritudinem, et reddere illam proportionatam finita gloria; non autem ita loquimur de gratia, quando dicimus illam esse infinitam. Alio ergo modo loquimur de esse gratiae pertinente ad dignitatem ejus, prout ordinatur ad unionem hypostaticam, illique conjuncta est, et hoc non habet gratia habitualis ex natura sua, sed ex conjunctione ad unionem; et ita distinguitur aliquo modo ab ipsa gratia in esse qualitatis, et ideo sub hac ratione potest esse infinita, quamvis qualitas ipsa finita sit.

46. *Dubium.* — *Responsio.* — *Objectio.* — *Solutio.* — Ultimo tamen queret hic aliquis, an, sicut gratia Christi dicitur infinita modo supra explicato, possit etiam charitas vel alia similis virtus infinita appellari. Nonnulli enim Thomistæ hoc recusant concedere, quia charitas seu virtus ordinatur ad operationem, et non ad ipsum esse personale, sicut gratia habitualis; operatio autem est finita, esse vero personale est infinitum. Dico tamen etiam charitatem, et alias virtutes Christi, præsertim morales, habere in suo genere infinitatem quamdam ex unione ad Verbum, quia ex illa etiam habent infinitam quamdam dignitatem, quia revera etiam ordinantur ad unionem, ut

sint, videlicet, ornamenta et bonæ dispositio-nes Verbi incarnati; sunt etiam principia infiniti meriti. Et discurrendo per singulas, id facile etiam suaderi potest; nam justitia, vel religio in Christo, propter unionem ad Verbum, habet ut sit perfecta justitia respectu Dei, et perfecta gratitudo, seu gratiarum actio æqualis beneficiis acceptis; hæc autem est infinita quedam dignitas talis virtutis; simili modo humilitas vel obedientia, eo quod sunt Verbi Dei, recipiunt quamdam inæstimabilem dignitatem; quod enim intelligimus in ipsis operationibus, proportionali modo accommodandum est ipsis habitibus seu virtutibus; et eadem ratio est de reliquis omnibus. Dices: ergo eadem ratione omnia accidentia humanitatis Christi ratione unionis habent aliquam infinitatem. Respondeatur concedendo habere aliquam, sed non eodem modo; sicut enim supra dicebamus, si Verbum assumeret irrationalē naturam, illam habituram quidem ratione unionis quamdam excellentiam, quatenus vere esset natura Verbi divini, quam illa dignitas non pertineret ad moralē et propriam sanctificationem talis naturæ, quia non est capax illius, sicut est natura rationalis, ita in proposito, accidentia omnia, quatenus sunt aliquo modo conjuncta Verbo, habent inde singularem dignitatem, ratione cuius singulari reverentia et veneratio tractanda sunt, quæ dignitas suo modo est infinita; tamen hæc non in omnibus accidentibus pertinet ad dignitatem moralem, quæ confert ad meritum, et ad valorem moralem honestarum operationum, quia non omnia sunt capacia hujus valoris, sed solum operationes liberæ, vel principia earum, quatenus talia sunt.

SECTIO II.

Utrum gratia Christi fuerit tam intensa et perfecta, ut non possit fieri intensior, et ideo Christus plenus gratia esse dicatur.

1. Duo sunt in quibus omnes Theologi conueniunt. Primum est, gratiam Christi fuisse tam intensam, ut neque in hominibus, neque in Angelis aliqua illi æqualis reperiatur nec reperiri possit, secundum potentiam ordinariam, et legem a Deo statutam. Hoc enim de fide certum est, et sufficienter probatur testimoniis Scripturæ et Patrum, quibus supra ostensum est hanc gratiam fuisse in anima Christi, et alia statim afferemus. Ratio etiam id convincit, quia cum Christus sit naturalis

Filius Dei, et caput hominum et Angelorum, decuit ut haberet animam suam perfectiori gratia et gloria ornatam, quam omnis alia creatura, juxta illud Joan. 1: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre;* ubi Cyrillus, Augustinus et alii hunc locum ita interpretantur.

2. Secundum est, soli animæ Christi datum esse plenitudinem gratiæ simpliciter, quod etiam docet D. Thom. his articulis, et alii Theologi in 3, d. 13; Richard., art. 1, q. 13; Duran., q. 2; Palud., q. 1, Gab., dub. 1; Alen., 3 p., q. 11, memb. 3. Et videatur etiam de fide certum, ut colligitur ex verbis illis, Joan. 1: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiæ et veritatis;* quo loco Erasmus et Cajetanus illam plenitudinem non ad Christum, sed ad Joannem referunt, ita constituentes litteram, ut sermo de Christo finiatur in illis verbis: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre,* et postea incipiat sermo de Joanne hoc modo: *Plenus gratiæ et veritatis, Joannes testimonium perhibet de ipso,* etc., qui solum moti sunt, quia in græco nomen *πλήρης* masculinum est, et in nominativo ponitur, et ideo non videtur posse construi cum antecedentibus, sed cum sequentibus. Sed est plusquam temeraria exposicio contra communem usum et sensum totius Ecclesiæ, et contra omnes antiquos Patres, et contra contextum; statim enim subditur, Joannem Baptistam testimoniū esse de Christo: *De plenitudine ejus omnes accepimus.* Unde videtur Joannes Evangelista, in confirmationem ejus quod dixerat, Verbum carnem factum fuisse plenum gratiæ et veritatis, Joannis Baptiste testimonium adduxisse. Quod autem nomen *πλήρης* masculinum sit, non refert, quia nomen *λόγος*, cum quo græce consiruitur, etiam est masculinum; quod vero nominativi casus in græco sit, non constat, varia enim in græcis exemplaribus habetur lectio; et Cyrillus, lib. 1 in Joan., c. 17; et Chrysost., hom. 11 in Joan.; et Orig., hom. 2 in Matth., circa finem, in accusativo casu legisse videntur. Si autem in recto legatur (ut frequentius fit), conjugenda est lectio hoc modo: Habitavit sermo in nobis plenus gratiæ et veritatis; reliqua autem verba per parenthesis sunt interponenda, scilicet, *et vidimus gloriam ejus,* etc.; non est ergo dubium quin plenitudo gratiæ hoc loco Christo tributatur, et talis plenitudo, quæ omnes alias superat, cum reliqui ex plenitudine ejus accepisse dicantur.

3. Quæ autem fuerit illa plenitudo gratiæ, placuit, Matth. 3; unde Joan. 1, singulariter dicitur descendisse, et mansisse super eum Spiritus Sanctus; quæ omnia non solum de sanctificatione per gratiam unionis, sed etiam per habitualem a Sanctis exponuntur, et satis indicant singularem et propriam plenitudinem gratiæ Christi, quam etiam confirmant adducta in principio hujus sectionis, et latius supra, disp. 18, et fere omnibus sequentibus. Neque in hoc difficultas alicujus momenti occurrit, quæ inter explicandos articulos D. Thom. soluta non sit.

4. Solum est advertendum quod D. Thom., art. 10, notavit, interdum in Scriptura sacra tribui plenitudinem Spiritus Sancti seu gratiæ aliis Sanctis, ut Beatæ Virginis, Joanni Baptista, etc., non tamen eodem sensu; aliquando enim hoc genere locutionis non significatur in Scriptura certa aliqua dignitas, vel excellētia gratiæ, sed solum confuse, seu in genere, magna abundantia, seu perfectio sanctitatis, quæ non solum in magna intensione consistere potest, sed etiam in quadam extensione ad omnia opera virtutis, et ad omnes facultates hominis; ut dicitur aliquis plenus gratia et virtute, quando in omnibus sermonibus et actibus ejus singularis virtus apparet, et in omnibus suis potentiis est ita moderatus, ut gratia Spiritus Sancti in omnibus perfectus videatur. Quomodo intelligi potest illud ad Ephes. 3: *Ut impleamini in omnem plenitudinem Dei,* etc., et illud Luc. 1, ubi dicitur *repleta Spiritu Sancto Elisabeth.* Sicut in eodem sensu interdum dicitur aliquis repletus ira aut malitia, ut Luc. 4: *Repleti sunt omnes in Synagoga ira hæc audientes;* et c. 6: *Repleti sunt insipientia;* ad Rom. 1: *Replete omni iniquitate,* etc.; et in communi, seu vulgari sermone, hoc modo loquendi utimur ad significandum aliquem re aliqua vel perfectione abundare.

5. Aliquando vero plenitudo significat existimam aliquam perfectionem gratiæ, quæ adæquet statum, vel munus, aut dignitatem suscipientis; plenum enim proprie dicitur, quod tantum habet quantum capere potest; et ad hunc modum plenus gratia dicitur, qui habet existimam aliquam gratiam proportionatam dignitati vel muneri in quo a Deo constitutus est; et hæc plenitudo, cum respectiva sit, potest esse multiplex, et major vel minor, juxta diversitatem statum vel dignitatum cum quibus fit comparatio, et hoc modo alia est plenitudo B. Virginis, alia Joannis Baptiste, etc.; omnis vero hæc plenitudo est respec-

tiva, et secundum quid; Christi vero plenitudo est plenitudo simpliciter, *quia*, licet gratia Christi plenitudo etiam fuerit proportionata dignitati personæ, et unionis, tamen, *quia* illa dignitas personæ erat suprema omnium, et eminenter omnes alias continens, ideo talis plenitudo respectiva in plenitudinem simpliciter redundavit, ut bene notavit Origenes, hom. 29 in Luc.; et Cajet. hic, art. 10, ad 1. Et hinc etiam factum est, ut hæc plenitudo sit quanta esse potest, non tantum ex parte objecti, sed etiam ex parte formæ, *quia*, scilicet, in Christo pervenit gratia ad totam intensionem et perfectionem, quam secundum se habere potest, saltem secundum legem ordinariam, et hoc modo dixit Chrysostomus, hom. 7 ad Col., Christum habere plenitudinem, *quia* habet totum. Plura de hac diversitate et varietate plenitudinis gratiae legi possunt in Alexand. Alen., 3 p., q. 12, memb. 3; Palud., in 3, d. 13, q. 4, art. 2; Durando, q. 2; Gab., q. 1, art. 3, dub. 1.

6. *Dubium.* — *Prima sententia.* — His ergo existentibus certis, unum est, quod inter Scholasticos controvertitur, an, scilicet, hæc Christi gratia de potentia saltem absoluta potuerit esse intensior, et sermo est de qualitate ipsa, et de esse physico et reali ejus, in quo diximus esse finitam; nam de alia ratione, sub qua infinita est, jam supra satis diximus. In qua re variae sunt sententiae. Prima est, non posse gratiam Christi esse intensiorem, neque in anima Christi, neque in ulla alia creatura. Ita tenet Scot., in 3, d. 13, § Ad 1 q.; Duran., q. 1; Mars., q. 10, art. 1, in 3 p. illius, concl. 1; Cajet. hic, art. 9, 10 et 12, et infra, q. 10, art. 4, et 2. 2, q. 24, art. 7; et inclinat Palud., in 3, d. 13, q. 1; idem Duran., in 1, d. 17, q. 9; ubi Carthus., q. 8, in charitate ait dari summum gradum possiblum; citatque Henr., Egid. et Palud.; imo ait vix aliquem, præter D. Thomam, sensisse contrarium. Pro hac vero sententia nullum fere invenio fundamentum, quod negotium possit facessere. Solum enim fundari potest in hoc, quod gratia cum sit forma creata, intrinseca limitata est; ergo tantum est capax finitæ perfectionis; ergo si ad illam perveniat, non potest ultra progredi. Et confirmari potest, quia gratia data est Christo ratione unionis; ergo dari debuit summa, quæ esse potest, cum dignitas unionis sit summa propter quam dari potest.

7. *Secunda sententia.* — Secunda sententia est, illam gratiam non posse esse majorem in

anima Christi, non quia gratia ipsa de se ita sit terminata, ut non possit ulla ratione crescere, seu esse major, sed quia capacitas animæ ita est finita, ut non possit nisi tantam gratiam suscipere; unde in subjecto capaciori, verbi gratia, in Angelo, non repugnaret esse majorem. Ita opinatur Bonav., in 4, d. 17, 2 p. d., art. 1, q. 4; et Richard. ibid., art. 2, q. 4, quamvis hi duo auctores, in 3, aliter de anima Christi sentiant, ut statim dicam. Tenet vero eam opinionem Duran. in 3, d. 13, q. 1; Carthus., q. 2; Dried., tract. 2 de Captivit. et redempt. gen. hum., c. 2, p. 6, sent. 8. Sed si considerentur quæ præcedenti sectione dicta sunt, parum probabilis est hæc sententia, tum quia capacitas hæc gratiae æqualis est in omni creatura intellectuali, loquendo de capacitatem remota, quæ est in ipsa natura secundum se, quia est capacitas obedientialis, quæ non mensuratur ex perfectione naturali subjecti, sed de se indifferens est ad recipiendum omne id quod non repugnat; et ideo, licet hæc capacitas sit finita, quatenus infinitam formam suscipere non potest, ut supra diximus, circa articulum undecimum divi Thomæ, tamen quodammodo etiam est infinita obedientialis, ut loquitur idem D. Thom., q. 29, de Verit., art. 3, ad 3; et cum eo Capreol., in 3, d. 13, ad 3 Aureoli; tum etiam quia, ut supra diximus, et colligitur ex Scoto, loco supra citato, potentia capax alicujus formæ sibi non contraria, sed potius accommodata, et perfruentis ipsam, de se capax est ad recipiendum tam formam in quocunque gradu, et saltem ex parte ejus non est repugnantia, neque ulla ratio aut fundamentum ejus assignari potest.

8. Minus vero probabile est quod Bonav. et Richard. affirmant, in 3, d. 13, ille in 2 p. d., art. 1, q. 2; hic vero q. 2, ad 1, scilicet, quamcumque puram creaturam, sive Angelum, sive rationalem animam, esse capacem gratiae usque ad certum gradum, ita ut de potentia absoluta non possit recipere majorem, et nihilominus animam Christi unitam Verbo factam esse capaciorem intensioris gratiae, quam esse possit in aliqua pura creatura, et in ipsam anima Christi, si non esset unita Verbo; hoc enim et sine fundamento dictum est, et nullo modo intelligi potest, nam, licet congruentia ad recipiendum majorem gratiam possit esse major ratione unionis, sicut et capacitas proxima, quæ est per actum vel dispositionem propriam, augeri possit (ut loquitur D. Thom. 2. 2, q. 24, art. 7), tamen

capacitas remota, et quasi fundamentalis, quæ est in natura ipsa, nec crescere potest, nec mutari, *quia* hæc nihil aliud est quam entitas naturæ, cui talis perfectio non repugnat. Et deinde multo minus intelligi potest quod per unionem augeatur, cum Verbum ipsum nec possit concurrere per modum potentiarum passivæ ad suscipiendam gratiam, nec aliquo modo immutet ipsam animam secundum entitatem naturalem ejus, ut capaciorem illam faciat, et gratia hæc non aliter inhæreat illi animæ, quam si per se esset separata. Adde quod, si illa anima capacior fieret per unionem, sicut unio est infinita, ita illa capacitas infinite augeretur; ergo vel haberet illa anima infinitam gratiam, vel certe posset in illa gratia in infinitum augeri, quod isti auctores non concedunt.

9. *Tertia sententia.* — Tertia sententia referri hoc loco potest, quæ affirms habitum gratiae aut charitatis potuisse esse intensiorem, quam sit in anima Christi, non vero actum, *quia* hic habet terminum in unaquaque creatura rationali juxta capacitatem ejus, unde fit ut ipse habitus quatenus proportionatus actui augeri non possit. Ita Almain. et Petr. de Alliaco, in 3, d. 13, q. 1, quod non displacet Gabrieli, ibidem, art. 1. Fundamentum horum est, quia ad recipiendum gratiam anima tantum passive concurrit; et ideo potest recipere quantum voluerit Deus facere; at vero ad actum concurrit active, conatus autem ad efficiendum in potentia finita habet terminum. Sed hoc fundamentum supra, sectione præcedente, rejectum est, quia vis activa istarum potentiarum ad supernaturales actus non mensuratur ex naturali perfectione subjecti, sed ex virtute infusa, et motione divina, per quam potentia elevatur, ut supra naturales vires operetur; ergo efficientia istorum actuum non terminatur per naturalem conatum potentiarum; alias omnino non posset naturalis potentia efficere hujusmodi actus, quia conatus naturalis secundum se ad illos non extenditur. Sicut ergo per habitum et auxilium elevatur potentia ad substantiam talium actuum efficiendam, ita per habitum intensiorem, et majus auxilium, poterit efficiere intensiorem actum; et si non datur terminus in intensione habitus, et augmento auxilii, nec dabitur in elevando potentiam non solum ad recipiendum, sed etiam ad agendum.

10. *Quarta sententia.* — *Vera sententia.* — Quarta sententia est, gratiam animæ Christi esse summe intensam, quæ ex natura gratiae

esse potest, atque adeo augeri non posse intra limites suæ naturæ, seu in statu sibi naturali, quanquam Deus per extrinsecam potentiam possit illam augere. Hæc tribuitur D. Thom. hic, art. 12; et Capreol., in 3, d. 13, ad argumentum contra secundam conclusionem; sed Capreol. nihil aliud dicit, quam D. Thom. Divus autem Thom. nunquam assignavit terminum ex natura ipsius gratiae, sed ex ordine divinæ sapientiae, ut in superioribus explicatum reliquimus. Nec pro hac sententia probabile video fundamentum, nam si hæc gratia potest esse major, et non habet terminum in ordine ad absolutam potentiam Dei, cur dicitur habere illum ex natura sua, cum neque ex parte subjecti, neque ex parte objecti (si de charitate loquamus), neque ex aliquo alio capite possit hic terminus assignari. Primum patet, quia gratia nulli subjecto creato est connaturalis, unde neque alicui forma seu nature finite commensuratur; ergo ex parte subjecti non habet terminum. Secundum patet, quia objectum est omnino infinitum, quod non adæquat charitas finita in quocumque gradu existat; ergo neque ex hac parte habet terminum; aliunde vero hæc gratia est participatio quædam divinæ naturæ, quodammodo ejusdem ordinis, et quantumvis crescat, et illam magis ac magis participet, nunquam tamen attingit terminum possibilem illius participationis; ergo, sicut ipsa gratiae natura est, ut sit supernaturalis infinitæ naturæ participatio, ita tota illa latitudo est illi connaturalis; ergo. Dicendum est igitur, quanquam Christi gratia fuerit tam intensa, ut juxta ordinem divinæ sapientiae nulla intensior esse potuerit, de potentia tamen Dei absoluta potuisse fieri intensiorem, tam in ipsa anima Christi, quam in Angelo vel in alia anima. Ita est intelligenda sententia D. Thom. in his articulis, ut insinuator ab ipso, art. 12, in corpore et ad 2, et infra, q. 10, art. 4, ad 3, et colligitur etiam ex 2. 2, q. 24, art. 7, ubi docet charitatem, quantum est de se, posse in infinitum augeri. Ita est etiam intelligendus Magist., in 3, d. 13, ubi idem sentit Gabr., art. 1, notab. 3, et art. 2, in principi. et Capreol., art. 3, ad 3 argum. Aureoli contra 2 conel., et in 1, d. 17, q. 2, concl. 2; et ibidem Gabr., q. 8, concl. 3 et 4; et Greg., q. 6, concl. 3; et Ocham, q. 8, concl. 1, et in 3, q. 7.

11. *Objectio.* — *Responsio.* — Fundamentum hujus conclusionis jam indicatum est, et explicantur breviter, quia hujusmodi augmentum